

MINISTARSTVO
POLJOPRIVREDE

Vodič za provedbu zaštite na radu u obavljanju gospodarskog ribolova na moru

Operativni program
**ZA POMORSTVO
I RIBARSTVO**

Europska unija

Izrada ovog vodiča sufinancirana je sredstvima Europske unije iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo.

Sadržaj ovog vodiča isključiva je odgovornost Ministarstva poljoprivrede.

Kontakt:

Ministarstvo poljoprivrede
Uprava ribarstva
Alexandera von Humboldta 4b, 10000 Zagreb
Tel: (01) 6443 185
Fax: (01) 6443 200
e-mail: uprava.ribarstva@mps.hr

Autor:

Alfa atest d.o.o.
Poljička cesta 32, 21 000 Split
Tel: (021) 270 506
Fax: (021) 270 507
e-mail: aa@alfa-atest.hr
www.alfa-atest.hr

Izdavač:

Ministarstvo poljoprivrede
Ulica grada Vukovara 78, 10000 Zagreb
www.poljoprivreda.gov.hr

Split, siječanj 2022.

Sadržaj

1. Uvod.....	4
2. Zakonski okvir.....	5
3. Sposobnost ribarskih plovila za plovidbu.....	7
Utvrđivanje sposobnosti za plovidbu ribarskih brodova.....	8
Utvrđivanje sposobnosti za plovidbu brodice za ribolov.....	10
4. Zaštita na radu-primjena na ribarskim plovilima.....	12
Zapovjednik plovila / Voditelj brodice.....	14
Mornar - motorista.....	19
Ribar.....	24
5. Mjesto i uvjeti rada.....	31
Sredstva rada.....	31
Sigurnosni znakovi, pisane obavijesti i upute.....	32
6. Nadzor i kontrola.....	33
Prekršajne odredbe.....	33

1. Uvod

Ovaj vodič izrađen je u svrhu edukacije poslodavaca - ovlaštenika povlastica za obavljanje gospodarskog ribolova na moru (u daljnjem tekstu: povlastice) po pitanju provedbe zaštite na radu, kako bi se informirali o obvezama i odgovornostima u provođenju zaštite na radu pri obavljanju gospodarskog ribolova na moru, a sve u svrhu unaprjeđenja sigurnosti i zaštite zdravlja radnika i osoba na radu, sprječavanja ozljeda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi s radom.

Cilj je olakšati profesionalnim ribarima primjenu propisa o zaštiti na radu pri obavljanju gospodarskog ribolova kao i odrediti opasnosti, štetnosti i napore te potrebne mjere. Vodič je namijenjen poslodavcima i radnicima koji trajno ili povremeno obavljaju poslove u ovom sektoru.

2. Zakonski okvir

Poslodavac je dužan provesti zaštitu na radu na mjestu rada ukoliko ima zaposlenog jednog ili više radnika.

Poslodavac je dužan izraditi **Procjenu rizika** za sve poslove koje za njega obavljaju radnici. Procjenom rizika se procjenjuju rizici za život i zdravlje radnika s obzirom na sredstva rada s kojima se rukuje, radnom okolišu u kojem se obavlja rad, tehnologiju rada, fizikalne, kemijske i biološke štetnosti, organizaciju procesa rada, statodinamičke i psihofiziološke napore radnika i druge rizike koji su prisutni, radi sprječavanja ili smanjenja rizika. U postupku izrade Procjene rizika trebaju sudjelovati radnici, ovlaštenici i stručnjaci zaštite na radu, a po potrebi se uključuju i stručnjaci iz pojedinih područja.

Procjena rizika u svakom trenutku mora odgovarati stvarnom stanju te biti dostupna radniku na mjestu rada. Ukoliko Procjena rizika nije izrađena prema pravilima struke i Pravilniku o izradi procjene rizika smatra se da Procjena rizika nije ni izrađena.

Procjenu rizika izrađuju ovlaštene pravne osobe za zaštitu na radu ili sam poslodavac za vlastite potrebe.

Na temelju Procjene rizika poslodavac je **obvezan**:

- izraditi **Program osposobljavanja radnika za rad na siguran način**
- provesti **osposobljavanje svih radnika za rad na siguran način za sve poslove koji se obavljaju kod poslodavca**
- provesti **osposobljavanje ovlaštenika poslodavca za zaštitu na radu** – osobe koja je stručno osposobljena za obavljanje gospodarskog ribolova (odgovorna osoba za obavljanje djelatnosti)
- provesti **osposobljavanje dovoljnog broja radnika za pružanje prve pomoći**
- provesti **osposobljavanje radnika za početno gašenje požara**
- ugovoriti **vođenje poslova zaštite na radu s ovlaštenom tvrtkom ili zaposliti stručnjaka zaštite na radu**
- i ostale mjere koje će definirati Procjena rizika

Popis ovlaštenih pravnih osoba za zaštitu na radu.
Vodič za izradu procjene rizika.

U nastavku su propisi koji reguliraju gore navedeno:

- Zakon o zaštiti na radu (NN, br. [71/14](#), [118/14](#), [94/18](#) i [96/18](#))
- Pravilnik o izradi procjene rizika (NN, br. [112/14](#) i [129/19](#))
- Pravilnik o osposobljavanju i usavršavanju iz zaštite na radu te polaganju stručnog ispita (NN, br. [142/21](#))
- Pravilnik o pregledu i ispitivanju radne opreme (NN, br. [16/16](#))
- Pravilnik o zaštiti na radu pri uporabi radne opreme (NN, br. [18/17](#))
- Pravilnik o obavljanju poslova zaštite na radu (NN, br. [126/19](#))
- Pravilnik o uporabi osobne zaštitne opreme (NN, br. [5/21](#))
- Pravilnik o zaštiti na radu radnika izloženih statodinamičkim, psihofiziološkim i drugim naporima na radu (NN, br. [73/21](#))
- Pravilnik o stručnom osposobljavanju za obavljanje gospodarskog ribolova (NN, br. [113/19](#))
- Pravilnik o brodicama, čamcima i jahtama (NN, br. [13/20](#))
- Pravilnik za statutarnu certifikaciju pomorskih brodova, zaštita pri radu i smještaj posade (NN, br. [32/18](#))

3. Sposobnost ribarskih plovila za plovidbu

Gospodarski ribolov na moru mogu obavljati samo plovila koja su upisana u Upisnik brodova Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: RH). Utvrđivanje sposobnosti ribarskih plovila za plovidbu i upis u Upisnik je u nadležnosti Ministarstva mora, prometa i infrastrukture.

Zahtjev za upis u Upisnik brodova RH može se podnijeti:

- putem javne elektronske usluge dostupne u okviru sustava e-Građani ili e-Poslovanje
- putem elektroničke pošte ili na drugi prikladan način koji se smatra elektroničkom dostavom
- neposrednim uručanjem lučkoj kapetaniji koja vodi Upisnik
- poštom

Obrasci utvrđivanja sposobnosti ribarskih plovila za plovidbu.

Prije upisa u Upisnik brodova RH potrebno je obaviti tehnički pregled. Tehnički pregled može biti: osnovni, redovni i izvanredni.

Utvrđivanje sposobnosti za plovidbu ribarskih brodova

Brod jest plovni objekt namijenjen za plovidbu morem, čija je duljina trupa veća od 15 m, ili je ovlašten prevoziti više od 12 putnika.

Kako bi ribarski brod bio sposoban za plovidbu potrebno je:

- Podnijeti Zahtjev za upis u upisnik brodova RH
- Osigurati da osoba koja upravlja brodom posjeduje uvjerenje o osposobljenosti
- Osigurati najmanji broj članova posade potreban za sigurnu plovidbu
- Osigurati uvjete pružanja medicinske skrbi
- Osigurati ažurirane službene pomorske navigacijske karte i publikacije

Brodovi ukupne snage porivnog uređaja **veće od 15 kW**, moraju imati **valjanu policu o osiguranju od odgovornosti**.

Vlasnik ribarskog broda dužan je, prije podnošenja zahtjeva za prvi upis u Upisnik brodova, od ministarstva nadležnog za ribarstvo ishoditi **suglasnost za upis**.

Baždarenju broda podliježe svaki brod prije upisa u hrvatski upisnik brodova koji prethodno nije baždaren. Baždarenje obavlja **Hrvatski registar brodova**.

Osnovni pregled je obvezan pregled kojem podliježe postojeći brod prije upisa u Upisnik brodova, te ga obavlja **Hrvatski registar brodova**.

[Zahtjev za osnovnim pregledom postojećeg broda.](#)

[Kontakt podaci Hrvatskog registra brodova \(HRB\).](#)

Osim na adresu područnog ureda zahtjev za obavljanje tehničkog pregleda potrebno je uvijek dostaviti i na znanje Glavnom uredu HRB-a na e-mail adresu: tech.coord@crs.hr

Utvrđivanje sposobnosti za plovidbu brodica za ribolov

Broдика jest plovni objekt namijenjen za plovidbu morem koji je ovlašten prevoziti najviše 12 putnika, čija je duljina trupa veća od 2,5 m, a manja ili jednaka 15 m, ili ukupne snage porivnih uređaja veća od 5 kW.

Kako bi broдика za ribolov bila sposobna za plovidbu potrebno je:

- obaviti osnovni tehnički pregled
- podnijeti Zahtjev za upis u Upisnik brodova RH

Tehnički pregled za brodice duljine trupa ≤ 12 m obavlja **lučka kapetanija** odnosno ispostave lučke kapetanije, a za brodice duljine trupa ≥ 12 m i ≤ 15 m **Hrvatski registar brodova**.

Sve brodice upisane u Upisnik brodova RH podliježu redovnom pregledu kojim se utvrđuje stanje trupa, porivnih i drugih uređaja i opreme brodice.

Periodika obavljanja redovnog pregleda

Starost brodice	Na vodi	Na suhom
<20 godina	svake 2 godine	svake 4 godine
>20 godina	-	svake 2 godine

[Popis lučkih kapetanija koje vrše tehnički pregled.](#)

4. Zaštita na radu – primjena na ribarskim plovilima

Radnici na ribarskim plovilima posao obavljaju pretežno stojeći što nepovoljno djeluje na mišićno-koštani sustav. Uz to su dodatno izloženi različitim opasnostima kao što su opasnosti pri rukovanju ribarskim alatom, moguća poskliznuća, padovi u more, opasnosti pri ručnom prenošenju tereta, opasnosti od buke, nepovoljni klimatski uvjeti, opasnosti od potonuća plovila ili požara. Navedene opasnosti mogu imati male ili velike posljedice. Primjenom zaštite na radu ostvaruje se i unapređuje sigurnost i zaštita zdravlja na radu te usklađuje poslovanje s zakonskom regulativom.

Najčešće ozljede na radu i bolesti povezane s radom u gospodarskom ribolovu su:

- ozljede kralježnice, ramena i ruke zbog podizanja i prenošenja tereta
- uganuća, istegnuća, prijelomi ekstremiteta zbog padova
- posjekotine, ubodi zbog rukovanja oštrim ribarskim alatom
- prignječenja i traumatske amputacije (gubitak dijela tijela) u kontaktu s vitlom
- ozljede od udarca predmeta koji se njišu
- ozljede ruke zbog ponavljajućih pokreta čišćenja ribe i postavljanja mamaca
- ubodi na oštre i/ili otrovne peraje riba
- gubitak sluha zbog visoke razine buke

Broj prijavljenih ozljeda na radu u djelatnosti ribarstva prema mjestu nastanka za period od 2015. -2019. godine:

Godina	Na mjestu rada
2015.	26
2016.	32
2017.	41
2018.	61
2019.	68

Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Služba za medicinu rada

Gospodarski ribolov se obavlja na ribarskim plovilima koja obavljaju ribolov okružujućom mrežom plivaricom, pridnenom ili povlačnom mrežom ili pasivnim alatima. Ovisno o načinu obavljanja ribolova i ribolovnim tehnikama radnici su izloženi potencijalnim rizicima od ozljeda i opasnostima po zdravlje. U nastavku su preporuke za obavljanje gospodarskog ribolova pri sljedećim poslovima:

- Zapovjednik plovila / Voditelj brodice
- Mornar - motorista
- Ribar

Zapovjednik plovila / Voditelj brodice

Opasnosti od padova

Uzroci padova mogu biti klizave, mokre i zakrčene površine te prolazi na plovilu, kao i izlazak na more za vrijeme nepovoljnih vremenskih uvjeta.

Potrebne mjere:

- radne površine moraju biti čiste i obložene protukliznim oblogama
- na prolazima se ne smiju nalaziti predmeti, oprema i sl. jer se preko njih može lako pasti
- ugraditi rukohvate
- ne nagnjati se s ruba plovila, a u slučaju da je to neophodno koristiti zaštitne pojaseve i plutajuće prsluke
- osigurati ljestve s vanjske strane trupa radi omogućavanja penjanja iz vode
- ne izlaziti na more za vrijeme nepovoljnih vremenskih uvjeta
- koristiti neklizajuću obuću
- radnici moraju biti upoznati s ispravnim radnim postupcima

Mehaničke opasnosti – stabilnost plovila

Prevrtanje plovila uslijed promjene stabilnosti plovila zbog vremenskih uvjeta, tereta na plovilu i ribolova. Povećana opasnost od prevrtanja brodica koje obavljaju ribolov pasivnim alatima uslijed iznenadnih nevera. Opasnost od udaraca prilikom ljuljanja plovila.

Potrebne mjere:

- paziti da se ne preoptereti plovilo s teretom koji se stavlja na plovilo
- kontrolirati visinu od razine mora do razine palube (smanjena visina uzrokuje prelijevanje mora preko palube dok se plovilo valja te plavljenje plovila)
- izbjegavati izlazak na more kod nepovoljnih vremenskih uvjeta
- izbjegavati valove u krmu

Opasnosti od požara i eksplozije

Na plovilu može doći do požara uslijed iskrenja motora, el. opreme, curenja goriva, neopreznog rukovanja kuhala, štednjaka.

Potrebne mjere:

- eliminacija izvora paljenja (uključujući zabranu pušenja)
- osposobljavanje radnika za početno gašenje požara
- osiguranje odgovarajuće opreme za gašenje požara (ovisno o zapaljivosti materijala i veličini mjesta rada)
- osiguranje redovne provjere električne opreme
- redovito provjeravanje i servisiranje opreme za gašenje požara
- označavanje pravaca za evakuaciju i spašavanje
- održavanje pravaca za evakuaciju i spašavanje nesmetanim
- osiguranje osposobljavanja radnika za evakuaciju i spašavanje
- provođenje vježbi evakuacije i spašavanja

Fizikalne štetnosti - buka

Izloženost povećanoj razini buke na plovilu nastale od rada motora i agregata može dovesti do oštećenje sluha. Izloženost velikoj buci u radnom procesu osim oštećenja sluha može bit i uzrokom smanjenja radne efikasnosti, pažnje i smanjenja mogućnosti komunikacije.

Potrebne mjere:

- dodjeljivanje osobne zaštitne opreme
- ograničavanje izloženosti
- informiranje i osposobljavanje radnika
- savjetovanje s radnicima i njihovo sudjelovanje
- redoviti liječnički pregledi radnika kod dr. medicine rada

Fizikalne štetnosti – nepovoljni vremenski uvjeti

Prilikom obavljanja radnih zadataka na otvorenom radnici su izloženi trenutnim vremenskim uvjetima: kiši, vjetru, hladnoći, suncu i vrućini.

Potrebne mjere:

- korištenje odgovarajuće osobne zaštitne opreme

Fizikalne štetnosti – UV zračenje

Obavljajući posao na otvorenom radnici su izloženi UV zračenju. U ljetnim mjesecima vrlo štetno može biti djelovanje ultraljubičastog zračenja (UV) i infracrvenog zračenja (IR) uslijed čega se povećava temperatura zraka pa se javlja pojačano znojenje što ima za posljedicu gubitak elektrolita u tijelu. Poremećaj elektrolita u organizmu uzrokuje grčenje mišića što dovodi do mnogih zdravstvenih problema. Također prisutno UV zračenje štetno djeluje na kožu uzrokujući crvenilo, opekline, a može uzrokovati i zloćudni tumor kože.

Potrebne mjere:

- izbjegavati rad u najtoplijem dijelu dana
- koristiti laganu zaštitnu odjeću, pokrivalo za glavu, zaštitnu kremu za sunce s visokim zaštitnim faktorom

Napori - nepovoljni ritam rada, noćni rad, terenski rad, rukovođenje, upravljanje plovilom

Radnici su izloženi nepovoljnom ritmu rada, poremećenom bioritmu - noćni rad, remećenju socijalnih potreba- terenski rad te su odgovorni za živote radnika na plovilu kao i samog plovila. Prekomjerna opterećenja tjelesnog i psihološkog sustava odražava se na količinu učinaka i broj pogrešaka tijekom rada.

Potrebne mjere:

- radnike uputiti na liječnički pregled kod dr. medicine rada kako bi se utvrdila odgovarajuća zdravstvena sposobnost
- preoblikovanje radnih zadataka ili područja rada
- raspodjela radnih zadataka
- pravilna izmjena radnih razdoblja i vremena odmora

Osobna zaštitna oprema

Izbor osobne zaštitne opreme (OZO) ovisi o vrsti opasnosti i dijelovima tijela koje treba zaštititi, a određeni su procjenom rizika.

Potrebna osobna zaštitna oprema:

- nepromočiva zaštitna odjeća
- plutajuća toplinska odijela s čeličnim štitnikom za prste radi zaštite pri padu predmeta
- kapa za glavu koja baca sjenu na lice i vrat
- zaštitna krema s visokim zaštitnim faktorom (SPF)
- štitnici za uši
- sigurnosni prsluk za spašavanje u slučaju naginjanja s palube

Mornar-motorista

Opasnosti od padova

Uzroci padova mogu biti klizave, mokre i zakrčene površine te prolazi na plovilu, kao i izlazak na more za vrijeme nepovoljnih vremenskih uvjeta.

Potrebne mjere:

- radne površine moraju biti čiste i obložene protukliznim oblogama
- na prolazima se ne smiju nalaziti predmeti, oprema i sl. jer se preko njih može lako pasti
- ugraditi rukohvate
- ne nagnjati se s ruba plovila, a u slučaju da je to neophodno koristiti zaštitne pojaseve i plutajuće prsluke
- osigurati ljestve s vanjske strane trupa radi omogućavanja penjanja iz vode
- ne izlaziti na more za vrijeme nepovoljnih vremenskih uvjeta
- koristiti neklizajuću obuću
- radnici moraju biti upoznati s ispravnim radnim postupcima

Mehaničke opasnosti – strojevi i oprema

Mehaničke ozljede najčešće se pri radu s nezaštićenim i pokretnim dijelovima stroja javljaju zbog neopreznog ili nepravilnog rukovanja, trzanja i sl., a ozljede su često i vrlo teške ozljede s trajnim posljedicama. Radnici koji rukuju strojevima na plovilu moraju imati stručnu osposobljenost za rad na tim strojevima i odgovarajuću zdravstvenu sposobnost koja je prihvatljiva u smislu zaštite na radu.

Potrebne mjere:

- radnici moraju biti upoznati s ispravnim radnim postupcima
- strojevi i oprema moraju uvijek biti u ispravnom stanju i pravilno korišteni
- u slučaju bilo kakvog kvara koji može prouzročiti ozljedu, strojeve ili opremu treba staviti izvan upotrebe dok se kvar ne otkloni
- štitnici na strojevima i radnoj opremi nikad se ne smiju uklanjati s izuzetkom redovitog održavanja, a tada moraju biti sigurno vraćeni na mjesto

Mehaničke opasnosti – stabilnost plovila

Prevrtanje plovila uslijed promjene stabilnosti plovila zbog vremenskih uvjeta, tereta na plovilu i ribolova. Povećana opasnost od prevrtanja brodica koje obavljaju ribolov pasivnim alatima uslijed iznenadnih nevera. Opasnost od udaraca prilikom ljuljanja plovila.

Potrebne mjere:

- paziti da se ne preoptereti plovilo s teretom koji se stavlja na plovilo
- kontrolirati visinu od razine mora do razine palube (smanjena visina uzrokuje prelijevanje mora preko palube dok se plovilo valja, te plavljenje plovila)
- izbjegavati izlazak na more kod nepovoljnih vremenskih uvjeta
- izbjegavati valove u krmu

Opasnosti od požara i eksplozije

Na plovilu može doći do požara uslijed iskrenja motora, el. opreme, curenja goriva, neopreznog rukovanja kuhala, štednjaka.

Potrebne mjere:

- eliminacija izvora paljenja (uključujući zabranu pušenja)
- osposobljavanje radnika za početno gašenje požara
- osiguranje odgovarajuće opreme za gašenje požara (ovisno o zapaljivosti materijala i veličini mjesta rada)
- osiguranje redovne provjere električne opreme
- redovito provjeravanje i servisiranje opreme za gašenje požara
- označavanje pravaca za evakuaciju i spašavanje
- održavanje pravaca za evakuaciju i spašavanje nesmetanim
- osiguranje osposobljavanja radnika za evakuaciju i spašavanje
- provođenje vježbi evakuacije i spašavanja

Kemijske štetnosti - produkti izgaranja (CO, CO₂)

Radnici prilikom obavljanja poslova u strojarnici su izloženi mogućim štetnim plinovima od izgaranja, ugljikovom monoksidu (CO) i ugljikovom dioksidu (CO₂). CO je izrazito opasan plin za čovjeka. To je otrovan i eksplozivan plin bez boje, mirisa i okusa te čovjek nije ni svjestan da je plin prisutan u prostoru. CO₂ smanjuje koncentraciju kisika potrebnog za disanje.

Potrebne mjere:

- osigurati redovne provjere motora i agregata
- osigurati dovod svježeg zraka

Fizikalne štetnosti - buka

Izloženost povećanoj razini buke na plovilu nastale od rada motora i agregata može dovesti do oštećenja sluha. Izloženost velikoj buci u radnom procesu osim oštećenja sluha može biti i uzrokom smanjenja radne efikasnosti, pažnje i smanjenja mogućnosti komunikacije.

Potrebne mjere:

- dodjeljivanje osobne zaštitne opreme
- ograničavanje izloženosti
- informiranje i osposobljavanje radnika
- savjetovanje s radnicima i njihovo sudjelovanje
- redoviti liječnički pregledi radnika kod dr. medicine rada

Fizikalne štetnosti – nepovoljni vremenski uvjeti

Prilikom obavljanja radnih zadataka na otvorenom radnici su izloženi trenutnim vremenskim uvjetima: kiši, vjetru, hladnoći, suncu i vrućini.

Potrebne mjere:

- korištenje odgovarajuće osobne zaštitne opreme

Fizikalne štetnosti – UV zračenje

Obavljajući posao na otvorenom radnici su izloženi UV zračenju. U ljetnim mjesecima vrlo štetno može biti djelovanje ultraljubičastog zračenja (UV) i infracrvenog zračenja (IR) uslijed čega se povećava temperatura zraka pa se javlja pojačano znojenje što ima za posljedicu gubitak elektrolita u tijelu. Poremećaj elektrolita u organizmu uzrokuje grčenje mišića što dovodi do mnogih zdravstvenih problema. Također prisutno UV zračenje štetno djeluje na kožu uzrokujući crvenilo, opekline, a može uzrokovati i zloćudni tumor kože.

Potrebne mjere:

- izbjegavati rad u najtoplijem dijelu dana
- koristiti laganu zaštitnu odjeću, pokrivalo za glavu, zaštitnu kremu za sunce s visokim zaštitnim faktorom

Napori – nepovoljni ritam rada, noćni rad, terenski rad, rad u skučenom prostoru

Radnici su izloženi nepovoljnom ritmu rada, poremećenom bioritmu - noćni rad, remećenju socijalnih potreba - terenski rad te radu u skučenom prostoru - strojarnica. Prekomjerna opterećenja tjelesnog i psihološkog sustava odražava se na količinu učinaka i broj pogrešaka tijekom rada.

Potrebne mjere:

- radnike uputiti na liječnički pregled kod dr. medicine rada kako bi se utvrdila odgovarajuća zdravstvena sposobnost
- preoblikovanje radnih zadataka ili područja rada
- raspodjela radnih zadataka
- pravilna izmjena radnih razdoblja i vremena odmora
- označiti sve niske dijelove strojarnice gdje postoji opasnost od udarca u glavu

Osobna zaštitna oprema

Izbor osobne zaštitne opreme (OZO) ovisi o vrsti opasnosti i dijelovima tijela koje treba zaštititi, a određeni su procjenom rizika.

Potrebna osobna zaštitna oprema:

- nepromoćiva zaštitna odjeća
- plutajuća toplinska odijela s čeličnim štitnikom za prste radi zaštite pri padu predmeta
- kapa za glavu koja baca sjenu na lice i vrat zaštitna krema s visokim zaštitnim faktorom (SPF)
- zaštitne rukavice
- štitnici za uši
- sigurnosni prsluk za spašavanje u slučaju naginjanja s palube

Ribar

Opasnosti od padova

Uzroci padova mogu biti klizave, mokre i zakršene radne površine po kojima se kreću ribari, naginjanje preko ruba plovila – kod dizanja mreža ili obavljanja ribolovnih aktivnosti mrežom plivaricom, kao i izlazak na more za vrijeme nepovoljnih vremenskih uvjeta.

Potrebne mjere:

- radne površine moraju biti čiste i obložene protukliznim oblogama
- na prolazima se ne smiju nalaziti predmeti, oprema i sl. jer se preko njih može lako pasti
- ugraditi rukohvate
- ne naginjati se s ruba plovila, a u slučaju da je to neophodno koristiti zaštitne pojaseve i plutajuće prsluke
- osigurati ljestve s vanjske strane trupa radi omogućavanja penjanja iz vode
- ne izlaziti na more za vrijeme nepovoljnih vremenskih uvjeta
- koristiti neklizajuću obuću
- radnici moraju biti upoznati s ispravnim radnim postupcima

Mehaničke opasnosti – vitla, dizalice, ribolovni alati i oprema za ribolov

Najčešći uzrok ozljeda pri radu uslijed mehaničkih opasnosti je od udaraca zadobivenih od otkaćenih predmeta s dizalice kod rada na plivarici, zahvaćanja dijelova tijela vitlom ili povreda zadobivenih kod pucanja sajle na kočama te uboda ili posjekotina kod rada udičarskim alatima i parangalima.

Potrebne mjere:

- radnik treba svakodnevno kontrolirati ispravnost dizalica, vitla, ribolovnih alata i opreme za ribolov, a u slučaju neispravnosti istog staviti ga van uporabe
- teret mora biti ispravno i sigurno vezan
- podizanje ili prenošenje ljudi dizalicom za dizanje tereta nije dopušteno
- za vrijeme podizanja i prenošenja tereta svi okolni radnici moraju biti udaljeni iz manevarskog prostora opreme za podizanje
- za vrijeme rada radnik mora koristiti zaduženu osobnu zaštitnu opremu, kacigu po potrebi
- radnici moraju biti upoznati s ispravnim radnim postupcima

Mehaničke opasnosti – stabilnost plovila

Prevrtanje plovila uslijed promjene stabilnosti plovila zbog vremenskih uvjeta, tereta na plovilu i ribolova. Povećana opasnost od prevrtanja brodica koje obavljaju ribolov pasivnim alatima uslijed iznenadnih nevera. Opasnost od udaraca prilikom ljuljanja plovila.

Potrebne mjere:

- paziti da se ne preoptereti plovilo s teretom koji se stavlja na plovilo
- kontrolirati visinu od razine mora do razine palube (smanjena visina uzrokuje prelijevanje mora preko palube dok se plovilo valja, te plavljenje plovila)
- pri dizanju tereta vitlom ili dizalicom imati na umu da može doći do prevrtanja plovila
- kod ulova, ribu na palubi što prije premjestiti u spremnike jer u slučaju klizanja ribe po palubi dolazi do destabilizacije plovila
- izbjegavati izlazak na more kod nepovoljnih vremenskih uvjeta

Opasnosti od požara i eksplozije

Na plovilu može doći do požara uslijed iskrenja motora, el. opreme, curenja goriva, neopreznog rukovanja kuhala, štednjaka.

Potrebne mjere:

- eliminacija izvora paljenja (uključujući zabranu pušenja)
- osposobljavanje radnika za početno gašenje požara
- osiguranje odgovarajuće opreme za gašenje požara (ovisno o zapaljivosti materijala i veličini mjesta rada)
- osiguranje redovne provjere električne opreme
- redovito provjeravanje i servisiranje opreme za gašenje požara
- označavanje pravaca za evakuaciju i spašavanje
- održavanje pravaca za evakuaciju i spašavanje nesmetanim
- osiguranje osposobljavanja radnika za evakuaciju i spašavanje
- provođenje vježbi evakuacije i spašavanja

Biološke opasnosti

Uslijed mogućeg ulova riba i drugih morskih organizama koje imaju otrovne bodlje ili peraje, ribari su izloženi biološkim opasnostima. Među najopasnije otrovne stanovnike Jadrana spadaju sva četiri pauka (Trachinidae), cijela obitelj bodeljki (Scorpaenidae) predvođena škrpinom, škrpunom i jaukom te dobar dio obitelji raža (Rajidae) i golubova (Myliobatidae).

Potrebne mjere:

- biti oprezan s ulovom opasnih riba i drugih vrsta morskih organizama
- koristiti zaštitne rukavice

Fizikalne štetnosti - buka

Izloženost povećanoj razini buke na plovilu nastale od rada motora i agregata može dovesti do oštećenje sluha. Izloženost velikoj buci u radnom procesu osim oštećenja sluha može bit i uzrokom smanjenja radne efikasnosti, pažnje i smanjenja mogućnosti komunikacije.

Potrebne mjere:

- dodjeljivanje osobne zaštitne opreme
- ograničavanje izloženosti
- informiranje i osposobljavanje radnika
- savjetovanje s radnicima i njihovo sudjelovanje
- redoviti liječnički pregledi radnika kod dr. medicine rada

Fizikalne štetnosti – nepovoljni vremenski uvjeti

Prilikom obavljanja radnih zadataka na otvorenom radnici su izloženi trenutnim vremenskim uvjetima: kiši, vjetru, hladnoći, suncu i vrućini.

Potrebne mjere:

- korištenje odgovarajuće osobne zaštitne opreme

Fizikalne štetnosti – UV zračenje

Obavljajući posao na otvorenom radnici su izloženi UV zračenju. U ljetnim mjesecima vrlo štetno može biti djelovanje ultraljubičastog zračenja (UV) i infracrvenog zračenja (IR) uslijed čega se povećava temperatura zraka pa se javlja pojačano znojenje što ima za posljedicu gubitak elektrolita u tijelu. Poremećaj elektrolita u organizmu uzrokuje grčenje mišića što dovodi do mnogih zdravstvenih problema. Također prisutno UV zračenje štetno djeluje na kožu uzrokujući crvenilo, opekline, a može uzrokovati i zloćudni tumor kože.

Potrebne mjere:

- izbjegavati rad u najtoplijem dijelu dana
- koristiti laganu zaštitnu odjeću, pokrivalo za glavu, zaštitnu kremu za sunce s visokim zaštitnim faktorom

Napori – stalno stajanje

Većina radnog vremena ribari provode u prisilnom položaju tijela – stajanje, koje opterećuje kralježnicu, zdjelicu i noge, a dugotrajna opterećenja mogu dovesti do bolova u vratu i leđima, proširenih vena, otečenih nogu, bolnih stopala, loše cirkulacije i lošeg držanja sa popratnom patologijom, napetih i bolnih mišića, ligamenata i ostalih vezivnih struktura.

Potrebne mjere:

- radnike uputiti na liječnički pregled kod dr. medicine rada kako bi se utvrdila odgovarajuća zdravstvena sposobnost
- rad obavljati na način da se mijenjaju položaji tijela pri radu te koriste kraći odmori tijekom rada

Napori – ponavljajući pokreti, dizanje i nošenje tereta, guranje i vučenje tereta

Teško fizičko naprezanje može izazvati oštećenje lokomotornog sustava, a naročito kralježnice. Ribari su izloženi ručnom podizanju spremnika za led ili ulov, ručnom prenošenju kašeta, prebacivanju ulova iz okružujuće mreže plivarice mrežom purarom, prebacivanju sake na palubu kod pridnene povlačne mreže kočice, podizanju mreža punih ulova i dr. Ponavljajući pokreti kao što je opetovano vađenje ribe iz mreže, uklanjanje ribe s udica ili parangala ili postavljanje mamaca na parangal uzrokuju bolove, upale tetiva, pritisak na živce i druge promjene u rukama, šakama, laktovima, ramenima, vratu i leđima.

Potrebne mjere:

- radnike uputiti na liječnički pregled kod dr. medicine rada kako bi se utvrdila odgovarajuća zdravstvena sposobnost
- za podizanje i prijenos tereta noge postaviti u stabilan raskorak, saviti koljena i iz čučućeg položaja uspravne kralježnice zahvatiti predmet, uspraviti se i podići predmet na visinu pogodnu za prijenos, predmet spuštati na sličan način kao i kod podizanja
- smanjiti ručno prenošenje tereta na minimum
- upotrebljavati spremnike koji neće biti preteški kada su puni ulova
- koristiti kraće odmore tijekom rada te ispravne radne postupke

Napori – nepovoljni ritam rada, noćni rad, terenski rad

Ribari su izloženi nepovoljnom ritmu rada, noćnom radu i terenskom radu jer sam proces ribolova može trajati i više dana te kod određenih vrsta ribolova se ribolovne aktivnosti obavljaju noću kao što je slučaj kod ribolova okružujućom mrežom plivaricom srdelalom, a prekomjerna opterećenja tjelesnog i psihološkog sustava odražava se na količinu učinaka i broj pogrešaka tijekom rada.

Potrebne mjere:

- radnike uputiti na liječnički pregled kod dr. medicine rada kako bi se utvrdila odgovarajuća zdravstvena sposobnost
- preoblikovanje radnih zadataka ili područja rada
- raspodjela radnih zadataka
- pravilna izmjena radnih razdoblja i vremena odmora

Osobna zaštitna oprema

Izbor osobne zaštitne opreme (OZO) ovisi o vrsti opasnosti i dijelovima tijela koje treba zaštititi, a određeni su procjenom rizika.

Potrebna osobna zaštitna oprema:

- nepromočiva zaštitna odjeća
- plutajuća toplinska odijela s čeličnim štitnikom za prste radi zaštite pri padu predmeta
- kapa za glavu koja baca sjenu na lice i vrat
- zaštitna krema s visokim zaštitnim faktorom (SPF)
- vodootporne rukavice za postupanje s ribom i ribolovnim alatom
- zaštitne rukavice za pletenje mreže i slične poslove
- zaštitna kaciga ako postoji rizik od udarca u glavu
- zaštitne naočale ako postoji rizik od ozljede očiju
- štitnici za uši
- sigurnosni prsluk za spašavanje u slučaju naginjanja s palube ili prelaska u mali čamac pri obavljanju poslova morskog ribarstva na plivarici

5. Mjesto i uvjeti rada

Mjesto rada je ribarsko plovilo te ono treba biti sigurno mjesto za rad. Sve treba biti pospremljeno, prolazi i radne površine slobodne, otvori zaštićeni, niske prepreke u koje se može udariti glavom označene, svi oštri rubovi obloženi, ukoliko je moguće trebaju biti postavljeni rukohvati te osigurati dobru rasvjetu.

Sredstva rada

Sva sredstva rada i osobna zaštitna oprema u uporabi u svakom trenutku trebaju biti sigurni, održavani, prilagođeni za rad i u ispravnom stanju, a radnici je trebaju koristiti sukladno pravilima zaštite na radu i uputama proizvođača.

Sredstva rada:

- plovilo
- ribolovni alat (okružujuća mreža plivarica, pridnena povlačna mreža koća, mreža potegača, udičarski alati, parangali, vrše)
- termospremnici i/ili kašete za spremanje ulova
- oprema kuhinje i kormilarnice
- vitla za pridnenu povlačnu mrežu koću
- mrežna vitla i vitla za parangale
- Puratićevo vitlo, dizalice (kranovi), povezani koloturnici i vitla za sajle

Sigurnosni postupci pri korištenju opreme za podizanje i spuštanje tereta (dizalice, vitla):

- operater mora obratiti posebnu pozornost izbjegavanju prepletanja užadi na vitlu i izbjegavanju da radnicima uže zahvati odjeću i povuče ih u bubanj
- osigurati posebno vitlo za iskrcaj
- nositi kacige radi smanjenja rizika od visećeg tereta
- postaviti prepreke i obavijesti o iskrcaju tereta kako bi se druge osobe zadržale izvan tog područja

U slučaju da se oprema zapetlja potrebno je procijeniti situaciju i odlučiti kako je najbolje riješiti, te popravke izvršiti na sigurnom mjestu. Primijeniti pravila sigurnosti:

- nositi sigurnosni prsluk ako se naginjete s plovila
- osigurati da se predmeti ne mogu njihati, valjati i klizati i tako ozlijediti nekoga
- osigurati da je odmah dostupan alat i pribor za popravke

Sigurnosni znakovi, pisane obavijesti i upute

Pri radu potrebno je osigurati odgovarajuće sigurnosne znakove, pisane obavijesti i upute.

A) Sigurnosni znakovi

B) Pisane upute za rad na siguran način

- Uputa za sigurno prenošenje tereta.
- Uputa za siguran rad s dizalicom.
- Uputa za siguran rad s vitlom.

6. Nadzor i kontrola

Inspekcijski nadzor nad provedbom mjera zaštite na radu provodi središnje tijelo državne uprave nadležno za poslove inspekcije rada - inspekcija zaštite na radu, kao i inspekcija lučke kapetanije.

Prekršajne odredbe

Poslodavac odnosno ovlaštenik povlastice je odgovoran po načelu objektivne odgovornosti za ozljedu na radu i profesionalnu bolest koju je radnik pretrpio obavljajući poslove za poslodavca te snosi troškove liječenja ukoliko nije primijenio mjere zaštite na radu.

Novčane kazne za ne ispunjavanje pojedinih zahtjeva provedbe Zakona zaštite na radu prikazane su u sljedećoj tablici.

Zahtjev Zakona o zaštiti na radu	Novčana kazna (kn)		
	Pravna osoba	Odgovorna osoba	Fizička osoba
Zaštita nepušača	10.000,00	3.000,00	3.000,00
Zabrana zlorabe alkohola i sredstava ovisnosti	10.000,00	3.000,00	3.000,00
Procjena rizika	30.000,00	6.000,00	6.000,00
Organizirano obavljanje poslova zaštite na radu	30.000,00	6.000,00	6.000,00
Osigurane pisane upute i osobna zaštitna oprema	30.000,00	6.000,00	6.000,00

